

FORMACIÓ PER A LA TRADUCCIÓ I LA INTERPRETACIÓ EN CENTRES PENITENCIARIS

RECENSIÓ DE

VALERO GARCÉS, CARMEN, VITALARU, BIANCA, I LÁZARO GUTIÉRREZ, RAQUEL. (2019). *MANUAL DE INTRODUCCIÓN A LA TRADUCCIÓN E INTERPRETACIÓN EN CENTROS PENITENCIARIOS. CURSO BÁSICO*. ALCALÁ DE HENARES: UNIVERSIDAD DE ALCALÁ.

Esther Monzó-Nebot*

Paraules clau: interpretació; traducció; centres penitenciaris; manuals; traducció i interpretació no professionals.

TRAINING FOR TRANSLATION AND INTERPRETING IN PRISONS

REVIEW OF

VALERO GARCÉS, CARMEN, VITALARU, BIANCA, & LÁZARO GUTIÉRREZ, RAQUEL. (2019). *MANUAL DE INTRODUCCIÓN A LA TRADUCCIÓN E INTERPRETACIÓN EN CENTROS PENITENCIARIOS. CURSO BÁSICO*. ALCALÁ DE HENARES: UNIVERSIDAD DE ALCALÁ.

Keywords: interpreting; translation; prisons; handbooks; non-professional interpreting and translation (NPIT).

*Esther Monzó-Nebot, profesora titular del Departament de Traducció i Comunicació, Universitat Jaume I (Espanya), directora del Màster Universitari en Investigació en Traducció i Interpretació i coordinadora del grup de recerca Traducció i Postmonolingüisme (TRAP). monzo@uji.es [0000-0001-5658-9967](https://orcid.org/0000-0001-5658-9967)

Citació recomanada: Monzó-Nebot, Esther. (2020). Formació per a la traducció i la interpretació en centres penitenciaris [Recensió de l'obra *Manual de introducció a la traducció e interpretació en centres penitenciaris*, de Carmen Valero Garcés, Bianca Vitalaru i Raquel Lázaro Gutiérrez]. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 73, 306-309. <https://doi.org/10.2436/rld.i73.2020.3464>

Els estudis de traducció i interpretació (ETI), com a disciplina, han evolucionat en les darreres dècades des d'aproximacions prescriptivistes formulades amb perspectives predominantment lingüístiques fins a concepcions de la traducció com a procés i producte sociocultural que es pot descriure des d'una diversitat de mirades que conflueixen en el mateix objecte, un objecte complex inserit en el món real. En aquesta evolució, s'han modificat els punts de partida de les recerques. Si en un primer moment les unitats lingüístiques es consideraven la raó de ser dels ETI, la mirada es va anar ampliant per incorporar factors contextuals, per entendre com les cultures condicionen els textos, com ho fan els sistemes socials, les situacions i les intencions de les persones que es comuniquen. A poc a poc, els textos contextualitzats es van deixar de considerar com a única unitat possible i es va ampliar l'objecte a l'estudi dels efectes de la traducció en les cultures, l'actuació de les traductores i traductors en les societats o els llocs de treball, els seus processos cognitius o les interaccions que mantenen. Aquesta evolució de la mirada no s'ha quedat en l'àmbit de la recerca, sinó que traspua també en les pràctiques professionals per mediació de la formació. Si tradicionalment ens hem trobat amb manuals que focalitzaven com a unitat didàctica tipus de problemes o tipus de textos, una nova fornada de propostes ens explica primer com són les situacions socials on les persones creen textos amb propòsits i intencions determinades per partir de la comprensió de l'entorn abans de mirar-se el text, a fi de crear una visió holística del que s'espera d'una traducció o d'una interpretació abans de traduir o interpretar.

Aquest és el cas del *Manual de introducció a la traducció e interpretació en centres penitenciaris. Curso básico*, de Carmen Valero Garcés, Bianca Vitalaru i Raquel Lázaro Gutiérrez, que permet accedir a un dels anomenats punts grisos de la traducció i la interpretació jurídiques (Bancroft, Bendana, Bruggeman, i Feuerle, 2013), un àmbit on les traduccions i interpretacions són freqüents i encara poc estudiades, on no sempre participen persones amb formació prèvia en traducció i interpretació i per al qual disposem d'un nombre reduït d'incursions i, en conseqüència, de dades amb les quals dissenyar programes de formació, tant els adreçats a personal professional com els que s'orienten a persones sense coneixements o experiències en l'àmbit. Precisament, la dinàmica predominant que diagnostiquen les publicacions disponibles (Baixauli-Olmos, 2012, 2013, 2017; Delisle, 2012; Fowler, 2013; Martínez-Gómez, 2010, 2014a, 2014b, 2015b, 2016, 2018, 2020; Martínez-Gómez Gómez, 2017; Miller i McCay, 2002; Rossato, 2017; Shehab, Daragmeh, i Rayyan, 2019; Valero-Garcés, 2017) és que aquest segon grup és el que necessitaria amb més urgència un manual com el que revisem. D'acord amb els estudis existents, són les recluses i reclusos que parlen una determinada llengua els que actuen d'enllaços entre el personal dels centres penitenciaris i la població que no té competència en la llengua majoritària. L'anomenada *traducció i interpretació no professionals*, bandejada durant dècades de l'estudi acadèmic, s'obre pas en el camp dels ETI, que comença a crear coneixement sobre les pràctiques no professionals (Martínez-Gómez, 2015a) per assumir-lo en la reflexió científica, en la formació de professionals i en el disseny de polítiques lingüístiques. Amb aquesta intenció, el manual que se'ns presenta parteix de la realitat diagnosticada per oferir una formació que permeti obrir possibilitats en la reinserció de les persones que han assumit funcions d'interpretació i traducció mentre són recluïdes i, alhora, millorar-ne l'exercici durant el temps que les realitzen.

Els continguts del manual s'articulen entorn de vuit unitats que comparteixen la mateixa estructura: després d'un primer bloc que ofereix informació contextual sobre els centres penitenciaris, hi ha una segona secció que tracta nocions i tècniques de la traducció i la interpretació, a la qual segueixen propostes d'exercicis, lectures recomanades sobre les qüestions tractades i solucionaris que faciliten el treball autònom. Les unitats progressen amb una seqüenciació centrada en l'individu que ingressa en el centre i les possibilitats que té a l'abast una vegada és a la presó.

La primera unitat tracta els elements presents en l'ingrés als centres i ofereix una visió de la traducció com a procés de comunicació intercultural. A continuació, la segona unitat estableix una tipologia de centres penitenciaris i en destaca diferències quant a funcions que exerceixen i serveis que presten. En aquest cas, els continguts vinculats a la traducció tracten el llenguatge, la terminologia i la documentació. La tercera unitat ofereix informació sobre l'estructura institucional dels centres i sobre els perfils professionals que hi treballen. La unitat fa èmfasi en la multidisciplinarietat dels equips de treball i en com això afecta la comunicació i la interpretació. Els continguts vinculats a la traducció consciencien de les diferències entre la comunicació bilingüe i la comunicació mediada, encoratjant les persones que interpreten sense formació prèvia a adoptar una mentalitat traductora per acarar les situacions on es requereixen els seus serveis. La

quarta unitat tracta les oportunitats de formació i d'oci que existeixen en les presons i ofereix una introducció a les diferències de registre en termes de mode, formalitat i especialització temàtica.

En la cinquena unitat, es revisen els drets i els deures de la població penitenciària i s'ofereix una visió general de les competències necessàries per traduir i interpretar. Tot seguit, la unitat 6 exposa diverses situacions de comunicació entre població reclusa i persones que visiten els centres o es comuniquen des de l'exterior amb les persones internades. En l'apartat dedicat a les nocions de traducció, es tracten les diferències entre la interpretació i la traducció, les diferents modalitats d'interpretació i la formació d'aquest perfil professional. La setena unitat tracta els règims i procediments necessaris per sortir del centre i, en la part dedicada a conceptes de traducció, es treballa la traducció a la vista (producció oral a partir d'un text escrit), la presa de notes a partir d'un discurs oral o el pas d'un discurs oral a un text escrit. Finalment, la unitat 8 tracta els procediments per formular queixes i suggeriments dins del centre i els principis ètics que regeixen la pràctica de la traducció i la interpretació.

En aquesta estructura es veu clarament l'orientació aplicada del manual i la ubicació de la persona ingressada en el centre del disseny. Tot i així, l'organització permet satisfer també les necessitats de persones que necessiten comprendre la situació des de la perspectiva externa, sense haver passat mai per un procés de reclusió. Això facilita que també l'estudiantat de nivells de grau o màster puguin conèixer les particularitats de la comunicació intercultural que té lloc als centres penitenciaris. Cal assenyalar que, tot i incloure solucionaris que permeten l'avaluació autònoma d'algunes activitats, el manual no es presenta com una eina d'aprenentatge autodidacte. Diverses qüestions, com poden ser les qüestions ètiques que es tracten en la unitat 8, continuen necessitant una reflexió més enllà de la continguda en aquestes pàgines. Una qüestió que cal subratllar també són els beneficis d'incorporar formació en traducció i interpretació en entorns on la praxi recorre a població no professional. Com s'ha vist ja en altres casos (Aguilar-Solano, 2015), les intervencions en aquests sectors poden dur les institucions a observar les necessitats pròpies de mediació lingüística i cultural i a institucionalitzar la interpretació i la traducció per millorar les pràctiques comunicatives. D'aquesta manera, els beneficis d'una formació adreçada a no professionals podrien tenir un efecte en cascada i millorar la comunicació intercultural en entorns on la distribució de recursos no l'ha tinguda en compte en un principi. Aquest manual, per tant, pot millorar de forma directa les condicions de poblacions vulnerables, alhora que demostra com l'obertura de la disciplina pot incrementar la seua rellevància en les societats actuals.

Referències bibliogràfiques

- Aguilar-Solano, María. (2015). Non-professional volunteer interpreting as an institutionalized practice in healthcare: A study on interpreters' personal narratives. *Translation & Interpreting*, 17(3), 132-148.
- Baixaoli-Olmos, Lluís. (2012). *La interpretació als serveis públics des d'una perspectiva ètica: La deontologia professional i l'aplicació al context penitenciari* (tesi doctoral de la Universitat Jaume I, Castelló).
- Baixaoli-Olmos, Lluís. (2013). A description of interpreting in prisons: mapping the setting through an ethical lens. Dins Christina Schäffner, Krzysztof Kredens, i Yvonne Fowler (ed.), *Interpreting in a changing landscape: selected papers from Critical Link 6* (p. 45-60). Amsterdam: John Benjamins.
- Baixaoli-Olmos, Lluís. (2017). The development of prison interpreting roles: A professional ecological model. *Revista Canaria de Estudios Ingleses*, 75, 65-87.
- Bancroft, Marjory, Bendana, Lola, Bruggeman, Jean, i Feuerle, Lois. (2013). Interpreting in the Gray Zone: Where Community and Legal Interpreting Intersect. *Translation & Interpreting*, 5, 94-113. doi:10.12807/ti.105201.2013.a05
- Delisle, Jean. (2012). Traduire en prison, un passe-temps carcéral, un remède contre l'intolérance. *Quaderns*, 19, 291-306.

- Fowler, Yvonne. (2013). Business as usual? Prison video link in the multilingual courtroom. Dins Christina Schäffner, Krzysztof Kredens, i Yvonne Fowler (ed.), *Interpreting in a Changing Landscape. Selected Papers from Critical Link 6* (p. 225-248). Amsterdam: John Benjamins.
- Martínez-Gómez, Aída. (2010). El intérprete ad hoc en las instituciones penitenciarias de la Comunidad Valenciana. Dins José Luis Cifuentes Honrubia, Adelina Gómez González-Jover, Antonio Lillo, i Francisco Yus Ramos (ed.), *Los caminos de la lengua. Estudios en homenaje a Enrique Alcázar Varó* (p. 207-216). Sant Vicent del Raspeig: Universitat d'Alacant.
- Martínez-Gómez, Aída. (2014a). Criminals interpreting for criminals: Breaking or shaping norms? *The Journal of Specialised Translation*, 22, 174-193.
- Martínez-Gómez, Aída. (2014b). Interpreting in prison settings: An international overview. *Interpreting*, 16(2), 233-259. doi:10.1075/intp.16.2.05mar
- Martínez-Gómez, Aída. (2015a). Bibliometrics as a tool to map uncharted territory: A study on non-professional interpreting. *Perspectives: Studies in Translatology*, 23(2), 205-222. doi:10.1080/0907676x.2015.1010550
- Martínez-Gómez, Aída. (2015b). Prison settings. Dins Franz Pöchhacker (ed.), *Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies* (p. 320-321). Londres: Routledge.
- Martínez-Gómez, Aída. (2016). Facing face: Non-professional interpreting in prison mental health interviews. *European Journal of Applied Linguistics*, 4(1), 93-115. doi:10.1515/eujal-2015-0024
- Martínez-Gómez, Aída. (2018). Language, translation and interpreting policies in prisons: Protecting the rights of speakers of non-official languages. *International Journal of the Sociology of Language*, 251, 151. doi:10.1515/ijsl-2018-0008
- Martínez-Gómez, Aída. (2020). Who defines role? Negotiation and collaboration between non-professional interpreters and primary participants in prison settings. *Translation and Interpreting Studies*, 15(1).
- Martínez-Gómez, Aída. (2017). Language rights and interpreting services in Spanish prisons. *Babel*, 63(6), 813-834.
- Miller, Katrina R, i Vernon, McCay. (2002). Accessibility of Interpreting Services for Deaf Prison Inmates at Arrest and in Court: A Matter of Basic Constitutional Rights. *Jadara*, 36(1), 1-11.
- Rossato, Linda. (2017). From confinement to community service. Migrant inmates mediating between languages and cultures. Dins Rachele Antonini, Letizia Cirillo, Linda Rossato, i Ira Torresi (ed.), *Non-professional Interpreting and Translation: State of the art and future of an emerging field of research*. Amsterdam: John Benjamins.
- Shehab, Ekrema, Daragmeh, Abdel Karim, i Rayyan, Iman. (2019). The translation of Palestinian prisoners' cryptic security Arabic terms into English. *Babel*, 65(5), 648-661.
- Valero-Garcés, Carmen. (2017). Ethical Codes and Their Impact on Prison Communication. Dins Carmen Valero-Garcés i Rebecca Tipton (ed.), *Ideology, Ethics and Policy Development in Public Service Interpreting and Translation* (p. 105-130). Bristol: Multilingual Matters.